

Egy firenzei követjárás útinaplója (1427)

E. Kovács Péternek a közelmúltban *Egy firenzei követjárás Magyarországon* címmel megjelent munkája egy már ismert és publikált, de a szakirodalom által részleteiben még nem tárgyalt diplomáciai látogatást vizsgál Zsigmond budai udvarában, s egyben ráirányítja a figyelmet a külföldi követségek iratainak fontosságára a középkori Magyar Királyság története szempontjából.¹ A Firenzei Köztársaság és a Magyar Királyság kapcsolatainak történetében a klasszikus értelemben vett követjárások, amelyek alkalmával a firenzei városvezetés kiválasztotta követeit, majd azokat meghatározott fizetéssel és mandátummal útnak indította, már I. (Nagy) Lajos uralkodásától kezdve folyamatosnak tekinthetők.

A legelső ilyen követségről a Zsigmond-korból, 1396-ból van utalás, amikor a városvezetés Andrea di messer Lorenzo Buondelmontit (a későbbi kalocsai érsek, Giovanni apját), valamint maestro Grazia Castellani ágoston rendi szerzetest küldte Zsigmond udvarába. További említések ismeretesek firenzei követségekre vonatkozóan 1424-ből, amikor Biagio di Jacopo Guasconi és társai töltötték be a tisztséget; 1426-ból, amely követjárást Rinaldo di Maso degli Albizzi és Nello di Giuliano Martini da Sangimignano hajtotta végre, s amelyet E. Kovács Péter is elemzett tanulmányában; valamint 1427-ből, amikor a Signoria újra követeket küldött Zsigmond udvarába, Piero di messer Luigi Guicciardini és Luca di messer Maso degli Albizzi személyében. Ezekon túlmenően még számos más, Luxemburgi Zsigmondhoz indított firenzei követség ismeretes, amelyek alkalmával a király a Magyar Királyság területén kívül fogadta a küldötteket. Szintén a két állam között folyó diplomáciai érintkezések közé sorolható Zsigmond és a Signoria levelezése, üzenetek küldése, amelyek továbbításával legtöbbször a Magyar Királyságban dolgozó firenzei kereskedőket bízták meg a levelezőpartnerek. Ezeket a közvetítéseket ugyanakkor nem tekinteném a korábban felsoroltak szempontjából klasszikusnak vehető követjárásoknak.²

Eddigi ismereteink szerint az imént említett Zsigmond-kori firenzei követjárások közül csupán kettő, az 1426-os és az 1427-es követjárások leírásai maradtak fenn. Ezek az iratok nemcsak azért jelentősek, mert bepillantást engednek a budai királyi udvarba irányuló diplomáciai utak részleteibe, hanem azért is, mert a követek által bejárt út és az esetükben megfigyelhető utazási praktikák minden bizonnyal jellemzőek voltak a Magyar Királyságba utazó más firenzei polgárok utazási szokásaira is. Belőlük rekonstruálhatjuk utazásaik nyomvonalát, nehézségeit, és azt, hogy a firen-

1 E. KOVÁCS, 2010. A kézirattal kapcsolatos észrevételeiért hálával tartozom E. Kovács Péternek.

2 A firenzei követségekre vonatkozóan lásd: PRAJDA, 2011a, II. fejezet.

zeiek miként segítették egymást a hosszú utak alkalmával, szállást, ellátást, valamint kíséretet biztosítva ismerőseiknek. Az 1427-es követjárás szerzője, az 1426-ostól eltérően leírja a kereskedők által rendszeresen használt tengeri útvonalat is az Itáliai-félsziget és a Magyar Királyság között, ezzel egyedülállóvá téve a dokumentumot. A legutolsó, a Zsigmond-korból ismert Budára induló firenzei követjárásról eddig annyi volt ismeretes, hogy a firenzei Signoria 1427. július 22-án útnak indította két követét a Magyar Királyságba.³ A követválasztási szokások szerint a küldöttség kéttagú volt: egy elsőrangú politikus, Piero di messer Luigi Guicciardini (1370–1441) és egy klasszikus tanulmányokban jártas firenzei polgár, Luca di Maso degli Albizzi (1382–1458) alkotta. A követek feladata az volt, hogy Zsigmond segítségével békét teremtsenek Lombardiában és egyezsége jussanak a Velencei Köztársasággal. Lényegében tehát ugyanazzal a céllal indult útnak a követség 1427-ben, amellyel egy évvel korábban is. Ezt az egymást követő két firenzei követjárást egyértelműen az indokolta, hogy Ozorai Pipó és rokonai – politikai kérdésekben a legfontosabb közvetítők a Signoria és Zsigmond között – még 1426 decemberében elhaláloztak. Röviddel ezt követően, már az 1427. évben Zsigmond és a Magyar Királyságban élő firenzeiek között megromlott a viszony, olyannyira, hogy számos firenzei kereskedőt börtönzött be a király. A Signoria a követség által egyrészt meg kívánta erősíteni a szövetséget Firenze és Zsigmond között, másrészt pedig igyekezett biztonságos politikai légkört teremteni a Magyar Királyságban dolgozó firenzei kereskedők számára.⁴

A mandátum részletei ily módon igen, az utazás körülményei viszont nem voltak ismeretesek a kutatás számára. Egyedül az egyik követ, Piero Guicciardini kései rokona, Francesco di Piero di Jacopo Guicciardini (1483–1540) művében jelenik meg egy elszórt adat, amely szerint Luca degli Albizzi a követség alkalmával megbetegedett.⁵ Az utazás részleteibe – az 1426. évi követjáráshoz hasonlóan – az egyik követ által vezetett útinapló segítségével nyerhetünk bepillantást. Az irategyüttes létezésére már Michael E. Mallett is utalt Luca degli Albizzi 1429–1430. évi, a firenzei gályák kapitányaként megtett utazásáról szóló könyvében, ugyanakkor ennek tartalmát nem említette.⁶

A napló a Firenzei Állami Levéltár „Signori, Dieci di Balia, Otto di Pratica; Legazioni e Commissarie, Missive e Responsive V.” jelzete alatt található. Az egymásba fűzött lapokból álló regiszter számos iratát tartalmazza Luca di Maso degli Albizzinek, közöttük azokat a naplókat is, amelyet Michael E. Mallett publikált, és azt is, amely a magyar királyságbeli követjárásra vonatkozik.⁷

3 CANESTRINI, 1843, 206.

4 A Signoria követutasítását lásd: ASF, Signori, Legazioni e Commissarie 7. 76v– 82r.

5 GUICCIARDINI, 1867, 12. (Ricordi di famiglia)

6 MALLET, 1967, 196, 204.

7 A regiszter lapjain több, egymástól teljesen eltérő számozás található, a jelen tanulmányban az úti-számadáskönyv lapjain található nagybetűs számozást vettem alapul.

Folios 1r– 2v: üres

Folios 3r– 6r: „+ 1425 Ragione di lettere e altre cose...”

Folios 21r– 25v: „+ 1427 L’ambasciata al’omperadore dee’ dare...”

Folios 26r– 44v: üres

Folios 45r– 48r: útinapló „+ 1427 Ragione dell’andata d’Ungheria...”

Folios 48v– 63v: üres

Annak ellenére, hogy az útinapló csupán hét folió terjedelmű, tehát meglehetősen rövidnek tekinthető, belőle mégis az utazás számos izgalmas részletébe kapunk betekintést, ami lehetőséget kínál például arra, hogy összevegyük az egy évvel korábban Rinaldo degli Albizzi és Nello Martini által megtett úttal. Az irat tanúsága szerint Luca degli Albizzi útja korántsem volt annyira mentes a viszontagságoktól, mint fivéréé, Rinaldóé 1426-ban, de kétségtelenül szerencsésebb kimenetelű volt, mint Bene di Jacopo del Bene követjárása jó ötven évvel korábban.⁸

Az útinapló szerzője, Luca di Maso degli Albizzi firenzei polgár élete jól dokumentálnak és feldolgozottak tekinthető. Apja, Maso a firenzei politikai élet egyik legmeghatározóbb alakja volt a 14–15. század fordulóján. A két vetélkedő párt közül ő vezette az oligarchákat, amely egészen 1434-ig uralta a firenzei politikai életet. A párt vezetésében követte őt idősebb fia, Rinaldo, aki 1426-ban követként már járt a Magyar Királyságban. Luca – annak ellenére, hogy számos alkalommal töltötte be a követi tisztséget – nem volt aktív részese a politikai csatározásoknak. Őt a klasszikus tudományok és a hajózás jobban érdekelték, s így tagja lett annak a nagyon szűk humanista műveltségű körnek, amely Poggio Bracciolini körül formálódott. Valószínűleg innen eredhetett szenvedélye a naplóírás iránt. 1427-ben, amikor követtársaival, a Magyar Királyságba indult, már tapasztalt utazónak számított, szárazföldön és tengeren egyaránt.⁹

A követségéről szóló útinaplóját az út során felmerült kiadások felsorolása előzi meg. Ennek közlésétől azért tekintettem el, mert jórészt olyan elnagyolt leírásokat tartalmaz, amelyek terjedelmükhöz képest kevés információval szolgálnak az út lebonyolításával összefüggésben. Az utazás szempontjából lényegesnek főként azok a bejegyzések tekinthetők, amelyek Luca néhány ismerősére és alkalmazottjára vonatkoznak, akik az út során segítettek. Így többször utal a firenzei Battista Ammanatira, aki valószínűleg Luca egyik alkalmazottja lehetett, hiszen számos alkalommal vásárolt Luca számára a követség ideje alatt.¹⁰ A vásárlásokat Luca nem részletezi, csupán néhány alkalommal említi ruhaneműket. Útjára Battista mellett elkísérte egy Ormanno nevezetű szolga (*famiglio*)¹¹ is, aki *tedesco* volt. Egy másik

8 PRAJDA, 2011b.

9 MALLETT, 1967, 195–199.

10 ASF, Signori, Dieci di Balìa, Otto di Pratica; Legazioni e Commissarie, Missive e Responsive V. 21r–v, 22v, 23r–v, 24r–v, 25r–v.

11 Uo. 22r. E. Kovács Pétertől eltérően nem familiárisként, hanem szolgaként fordítottam magyarra a *famiglio* kifejezést.

idegen származású szolga is vele volt, akit *l'ungherettónak* nevez, minden bizonnyal azért, mert a Magyar Királyság alattvalója lehetett.¹² Valamint megemlíti még egy Giovanni nevezetű szolgát is.¹³ Két firenzei kereskedőről – Giuliano d'Américo Zafiról és Isau Martelliniről – is szó esik. Mindketten Velencében tevékenykedtek, s közülük Giuliano a Magyar Királyságban is rendelkezett üzleti érdekeltségekkel. A bejegyzésekből következően pénzmozgatás (letét, pénzváltás) ügyében kerültek Lucával kapcsolatba.¹⁴ Megemlíti még Luca a velencei hajóskapitányt, Stefanellót is, akivel útjukat Zengig megteszik.¹⁵ Rajtuk kívül még néhány olyan személyt is megnevez az iratban, akik fivérének, Rinaldónak naplójában is megjelennek. Közöttük találjuk Michele di Giovanni di ser Matteót, aki valószínűleg rokonságban állt az Albizzikkel, valamint *Biagio ungherót*, aki Antonio di Fronte Budán tevékenykedő firenzei kereskedő szolgája volt.¹⁶ Feljegyzéseiben említi még egy bizonyos Nofrit, Tommaso da Rimniót, Ruberto d'Arezzót, maestro Guidót, aki valószínűleg *dottore di medicina* lehetett, Nolo da Signát, valamint Checcho di Piero Gerinit, aki Luca egyik szolgája volt.¹⁷ Olvashatunk arról is, hogy San Piero a Sievében egy Checco del Cerna nevű polgár szállásolta el őket, Velencébe érve pedig az ott tartózkodó firenzei követ, Giuliano Davanzati házában szálltak meg.¹⁸ Luca Zengg kikötőjébe érve leírja továbbá találkozásukat két firenzeivel, Filippo di Giovanni del Benével és Tommaso di Piero Melanesivel, akik a kutatás szerint kereskedelmi érdekeltségekkel rendelkeztek mind a Velencei Köztársaságban, mind pedig a Magyar Királyságban.¹⁹ Említ még egy bizonyos Antoniót és egy másik firenzei kereskedőt, Tommaso di Jacopo Schiattesit, akik szintén a Magyar Királyságba tartottak a követséggel.²⁰

A számadást követően, számos üres lap beiktatásával kezdődik Luca naplója, 1427. július 22-én, kedden, amikor a Signoria már ismert követutasítása is elkezdett. A feljegyzés szerint ezen a napon indultak el a követek hárman (!) : Piero Guicciardini, Luca degli Albizzi és ser Jacopo Riccardini firenzei kancellár tizen-nyolc lóval a budai királyi udvarba.²¹ A San Piero a Sieve, Firenzuola, Loiano, Bologna, Corticella, Torre della Fossa, Francolino, Crespino, Loreo, Chioggia útvonalat követve, egy héttel indulásuk után, július 29-én, kedden érkeztek meg Velence városába.²² A Signoria menlevelének kézhezvétele után, négy nappal ké-

12 Uo., 22v.

13 Uo., 23r.

14 Uo., 24r–v.

15 Uo., 25v.

16 Uo., 24r. Rinaldo Michele fiának keresztapja volt. GUASTI, 1869, 579, 585, 593. *Biagio ungherót* Rinaldo degli Albizzi említi mint *famiglio di Antonio di Fronte*. Uo., 572.

17 ASF, Signori, Dieci di Balia, Otto di Pratica; Legazioni e Commissarie, Missive e Responsive V. 21r, 24r, 25r, 25v, 46v.

18 Uo., 45r. Giuliano Davanzati jogi doktort 1427-ben küldte a Signoria a Velencei Köztársaságba mint követet. ASF Signori, Legazioni e Commissarie 7. 80r bis.

19 ASF, Signori, Dieci di Balia, Otto di Pratica; Legazioni e Commissarie, Missive e Responsive 5. 46v.

20 Uo., 47v.

21 Jacopo di Guglielmo Ricciardinit említi Rinaldo is 1424-ben. GUASTI, 1869, 245.

22 Összevetve az 1426. és az 1427. évi követség állomásait, egyértelműen kijelenthető, hogy mind a

sőbb, augusztus 2-án folytatták útjukat.²³ A kedvezőtlen időjárás miatt a tenger sokszor hajózhatatlan volt, így csak augusztus 10-én érkeztek Zengg kikötőjébe. Útjuk során érintették Livenza, Daira[?],²⁴ Parenzo,²⁵ Fagiana,²⁶ Vegli,²⁷ Pola,²⁸ Medulino²⁹ és Ossero³⁰ kikötőit. Az egyik követ, Piero Guicciardini augusztus 18-án indult tovább Zenggből Budára, hátrahagyva Lucát és a kancellárt, akik az út során megbetegedtek. Luca csak szeptember 30-ra erősödött meg annyira, hogy hazainduljon Firenzébe. Az odaúthoz képest kisebb módosítással Ossero, Rovigno,³¹ Pirano,³² Bassilica, Caorle érintésével érték el Velence partjait. Az út hátulévő részét Firenzéig a Chioggia, Corbola, Francolino, Ferrara, Bologna, Loiano, Firenzuola, Vaglia útvonalon tették meg. Végül Luca október 23-án, csütörtökön, huszonnégy napi utazás és több mint három hónappal Firenzéből való elindulása után, betegen érkezett haza.

Luca balszerencsésének köszönhetően a követségről szóló napló jórészt betegnaplóvá alakult át, hiszen öt nappal Velécében való hajóraszállásuk után, augusztus 7-én már belázasodott. Beszámolója szerint a rendszeresen visszatérő láz nem szűnt meg egészen hazaérkezéséig. Kúrálására a korabeli gyakorlatnak megfelelően egyrészt ágynyugalmat, gyógyfüvet, valamint érvágást használtak.³³

Luca a hosszú betegeskedés ellenére túlélte az utazást. Sőt, ennél jóval hosszabb útra is vállalkozott két évvel később a firenzei gályák élén, amelyről szintén naplójában számolt be. Közben Piero Guicciardini szerencsésen elérte a Magyar Királyságot, s a firenzei kancellár, aki felgyógyultával útnak indult Budára, ott csatlakozott hozzá.³⁴ Guicciardini összesen 108 napot töltött követi megbízatásában, július 16-i megválasztásától kezdve egészen október 31-ig.³⁵ Követségüket minden bizonnyal kevés siker koronázta, hiszen Zsigmond király az év során bebörtönözött számos firenzei ke-

---

két követség alkalmával azonos útvonalat használtak Velence városáig a követek. Uo., 564–565.

23 Menlevélért az 1426-os követjárás alkalmával is a Signoriához fordultak. Uo., 570. Rinaldo és követ-társához hasonlóan Luca és társai is kaptak ajándékot a Signoriától: fűszereket, cukrot és gyertyát. Uo., 567.

24 Dajla

25 Poreč

26 Fažana

27 Veli Brijun?

28 Pula

29 Medulin

30 Osor

31 Rovinj

32 Piran

33 „Ragione dell'erba del maestro Guido che dice essere buona alla gamba si chiama Bardana in medicina, dice essere la ppolone cioè di quello grande che fa le foglie grandi e fa il suo gamba alto più che un braccio e fa di quelle le ppole ch'essi gittana tra fanciugli l'uno al'altro a capegli.” ASF, Signori, Dieci di Balìa, Otto di Pratica; Legazioni e Commissarie, Missive e Responsive V. 25r, 46v.

34 Uo., 28v.

35 Egy 1428. augusztus 21-án kelt bejegyzés szerint Piero Guicciardini napi 5, összesen pedig 432 firenzei aranyforintot kapott a követségben való részvételéért. ASF, Signori, Dieci di Balìa, Otto di Pratica, Legazioni e Commissarie, Missive e Responsive VIII. 87v.

reskedőt, jórészt Ozorai Pipó régi officiálisait. Ezekről a problémákról részletesen értesülhetünk Piero Guicciardini levelezéséből, amelyet az 1860-as években még Simonyi Ernő másolt le a Firenzei Állami Levéltárban.³⁶

Forrás

Luca di Maso degli Albizzi útinaplója (1427. július 22. – október 23.)

45r.

+1427

Ragione dell'andata d'Ungheria al nome di Dio et di buona ventura cominciato questo 22 di luglio in Martedì.

Martedì adì 22 di luglio partimo di Firenze per essere in Ungheria allo imperadore Piero di messer Luigi Guicciardini e io e ser Jacopo Ricardini nostro cancelliere noi con cavagli 16 et edegli con ii. Albergamo la sera a San Piero a Sieve con Checcho del Cerna giugnemo a nocte partimo di Firenze cioè iii o circha.

Mercholedì adì 23 desinamo³⁷ a Firenzuola e lla sera albergamo a Logliano.

Giovedì adì 24 venimo a desinare a Bologna. E stemovi la sera.

Venerdì adì 25 desinamo a Corticella e a qui montamo in barche tardi dì; e nocte venimo alla casa salvaticha albergo.

Sabato adì 26 venimo alla Torre della Fossa. Et di quindi a Ferara a desinare. La sera in carette venimo a Francolino albergo. Il marchese non era informato.

Domenicha adì 27 stemo a desinare in detto luogo diemo a mangiare; montamo in barcha e venimo albergo a Crespino in su Po.

Lunedì adì 28 ci partimo da Crespino e per vento contradìo³⁸ davamo grande fatica, e contempo uscimo di Po; venimo a desinare a Loreo. E da Loreo albergo alle Bele.

Martedì adì 29 ci partimo dalle Bele e venimo a desinare a Chioggia. E la sera all'ore circha ore ii venimo a Venegia, e alloggiamo in casa messer G. Davanzati ambasciatore fiorentino.

Mercholedì adì 30 parliamo alla Signoria. Diemo a mangiare; sponemo la cagione della nostra venuta, e a lloro lasciamo

45v.

la nostra qomessione a ciò la potessino bene disaminare o reggere e ingegnere a quelle parti spetialmente che apartenevano loro. Vidoci volentieri e gratiamente ricevettono. Et persono tenpo allo spaccio insino a Venerdì futuro. Et così ci stemo Mercholedì e Giovedì, adì 31 a Vinegia.

Venerdì adì 1 d'agosto andamo alla messa dell dogie; dietro a messa ci fè ragione

36 MTA Kézirattára, Mb 4994.

37 ebédeltünk

38 ellenszél

e agiunse alchune cosette alla parte che tocchava a lloro. Et rimanemo d'avere inscripti; diemo a mangiare, essi giunti. E s'ivi dissono come a il loro ambasciadore verrebbe bene informato diemo a noi, che solo s'aspettava il salvacondotto dallo imperadore.

Presentoci la Signoria adì 31 di luglio pani x di zucchero, 20 sacchetti di spetie dolci e forti, 12 doppiaci, 6 mazzi di candele, iiii alberelli di zucchata in conserva. Delle dette cose donamo a messer G. i alberello, ii pani di zucchero, ii mazzi di candele, l'altre per noi.

Adì 1 d'agosto avemo la commessione della Signoria in scripto. E scrivemo a Firenze, e la copia mandamo a X.

Adì 2 d'aghosto, Sabato ci partimo di Vinegia in su una barcha di Stefanello et permettemogli di 21 per in sino a Signa, venimo la sera venimo la sera nella fore di Livenza di lunghi da Vinegia miglia 40.

46r.

Domenicha adì 3 d'aghosto venimo a un porto in Istria che si chia' Daira[?].

Lunedì adì 4 venimo a desinare a Parenzo, e albergo a un porto si chiama la Fagiana.

Martedì adì 5 stemo a un porto che si chiama Vegli, presso a Pola insino a vespro, poi venimo a un porto di Pola il detto di.

Mercoledì a terza adì 6 venimo a una cala alle promontorie del canario e stemovi tutto di per tempo contradio.

Giovedì adì 7 volendo cavare[?] del canario, innanzi di trovamo vento e mare asai nostro contradio perché tornamo a una cala pure nelle promontorie dette. Il di a vespro schiaro il tenpo malvento el mare era al primo segno; dilibero il padrone di non aspettare la nocte in detto porto ma per forza dicemi passare se potessi. Il quale partito a Piero pareva di più pericolo che a me. Et parevagli che tutti andassimo per terra a pie insino a Medulino che nel canario dinnanzi da detto luogo per terra circha migliaia 6 e per mare[?] qua 5. Io credendomi fare bene dissi a Piero: vattene con tuoi famigli alla punta et io rimano in barcha se noi passiamo. Vientene a Medulino per terra a tuo piacere s'el mare ci ributtassi e credo senza fallo tornare qua, et qua vieni anchora tu. E così fu andato e gli e ser Jacopo e loro famigli prima sono in terra e io co' miei famigli e compagni in barcha. Et col nome di Dio venimo alla punta. Trovamo vento era mare assai non contradio, combattemo molto; finalmente per la gratia di Dio con grande forza e fatica.

46v.

pesamo e venimo la sera a Medulino per decto et così Piero per terra. E io stendi il di a quello vento, e disordinami in forma che la sera mi vene la febre.

Venerdì adì 8 venimo a Ossero in Schiavonia.

Sabato adì 9 venimo a un porto a miglia 5 apresto a Signa trovamo vento contradio e non potemo arivare a Signa. E io stavo con grande disagio in barcha colla febre.

Domenicha mattina adì x colla gratia di Dio venimo a Signa, trovamo Filippo del Bene, Tomaso Melanesi e gli altri fiorentini partiti da Vinegia innanzi a noi.

Io lo dato i Dio avevo la febre grande cioè ii terzane le quali mi durarono 39 dì; et rimasi svinto che stetti poi circha 6 dì nel letto sicché tra lle lenzuole fermo. Stetti nel letto di 45, presi 6 medicine e trascini sangue e cristei[?] assai in decto tempo. Et rimasi debalissimo per modo non mi potevo partire.

Adì 18 d'agosto parendo a Piero s'opera stare di libero d'andare allo imperadore solo; et così fè; et me lascio in Signa amalato et con ii famigli amalati, l'uno Checcho Gerini. E ser

47r.

Jacopo Riccardini, nostro cancelliere anche vi rimase amalato, e gliera el suo famiglia. E decti tutti guarirono in fra x dì.

Io rimasi con ii febrì terzane le quali mi durarono dì 39 per in sino a mezzo settembre, et stetti nel letto per debolezza in sino in dì 45 che mai ne poté uscire se non per cose necessarie. Di poi stetti circha dì dieci che di camera non uscì se non alchuna volta in sino in piazza con grande fatica.

Finalmente stati in Signa per la mia infermita dì 50. Martedì a dì 30 d'ottobre innanzi di ore 2 mi parti da Signa in su una barcha vinitiana armata a 6 remi, padrone Stefanello il quale m'aspetto circha di 10³⁹ perché non mi sentivo forte. Costò denari 16.

Il primo dì venimo a una isola di lunga da Signa miglia 20, per tempo non potemo passare.

Mercholedi adì 1 d'ottobre venimo a Ossero, et per tempo non potemo passare il carnaro.

Giovedì adì 2 d'ottobre a Rovigno.

Venerdì adì 3 d'ottobre a Pirano. Dove per tempo contradio stemo in sino a dì 6 d'ottobre.

Lunedì adì 6 ii ore innanzi di ci partimo da Pirano. Et venimo a Bassilicha che per fortuna di mare non potemo passare più avanti.

47v.

Martedì adì 7 venimo dentro via con grande fatica pe' paduli a Cavorle dove per grande fortuna di mare stemo in sino a Venerdì, adì x la mattina a levata di sole.

Partissi ser Jacopo Riccardini cancelliere nostro da Signa adì 28 di settembre per ire a trovare Piero in Ungheria. Et con lui messer Tomaso Schiattesi da Firenze ch'era venuto in mia compagnia, et io gli aveva fatte le spese in sino ivi ando, di mia licentia e consentimento decto messer Antonio.

Venerdì adì x d'ottobre partimo da Cavorle a levata di sole con vento a tramontana e con grosso mare da levante che era stato i dì passati fortunevole. E al'uscire del porto in sugli sranni pigliamo le vele a collo et fumo per ire attraverso ch'eravamo tucti perduti, lo dato a Dio circha a terza, e tramo a salvamento nel porto di Vinegia a San Niccholo de Lido. E per paura della moria fè ch'era a Vinegia terribile, facemo la via dentro verso Chioggia. E lla sera medesima venimo alla Torre di Chioggia dove troviamo

48r

39 „15” törölve.

una grande vacha vinitima che conciava et per un capo ch’aveva atraverso al porto che ci inpacciava l’albero della barcha; non potemo venire a Chioggia, stemo qui la nocte. E lla mattina seguente, adi 11, disarboramo e venimo lá. Et presi un buccio. E lla sera venimo albero alle Bele.

Domenicha adi 12 venimo a Corbola di sopra; et per una donna che volle partorire innanzi mezzanocte ci convenne levare; et giugnemo a vespro Lunedì a di 13 a Francolino.

Adi 14 d’ottobre partimo da Francolino in caretta per la malattia, et venimo a Menzania tra Bologna e Ferara.

Adi 15 Mercholedì venimo a Bologna et stettivi a riposarmi in sino a Lunedì adi 20.

Lunedì adi 20 a terza partimo da Bologna et venimo albergo a Logliano.

Martedì adi 21 venimo a Firenzuola.

Mecholedì adi 22 a Vaglia.

Giovedì a terza adi 23 col nome di Dio tornai⁴⁰ in Firenze a desinare in casa, penai avvenire per la infermite ch’ero debole.

Rövidítések, forrás- és irodalomjegyzék

ASF Archivio di Stato di Firenze
MTA Magyar Tudományos Akadémia

*

- CANESTRINI
1843 CANESTRINI, Giuseppe: *Discorso sopra alcune relazioni della Repubblica fiorentina col re d’Ungheria e con Filippo Scolari*. In: *Archivio Storico Italiano*, 4 (1843) 185–213. (1843)
- E. KOVÁCS
2010 E. KOVÁCS Péter: *Egy firenzei követjárás Magyarországon*. In: *Századok*, 144 (2010), 6, 1455–1536.
- GUASTI
1869 *Commissioni di Rinaldo degli Albizzi per il comune di Firenze dal 1399–1433*. Szerk. GUASTI, Cesare. 2. köt. Firenze, Tipografia Cellini, 1869.
- GUICCIARDINI
1867 *Opere inedite di Francesco Guicciardini*. Szerk. GUICCIARDINI, Piero, GUICCIARDINI, Luigi. Firenze, Barbera- Bianchi Tipografi, 1867.
- MALLET
1967 MALLET, Michael E.: *The Florentine Galleys in the Fifteenth Century. With the Diary of Luca di Maso degli Albizzi, Captain of the Galleys, 1429-30*. Oxford, Oxford University Press, 1967.

40 „Venni” törölve.

PRAJDA
2011a

PRAJDA Katalin: *Rapporti tra la Repubblica Fiorentina e il Regno d'Ungheria a livello di diplomazia, migrazione umana, reti mercantili e mediazione culturale nell'età del regime oligarchico (1382–1434), che corrisponde al regno di Sigismondo di Lussemburgo (1387–1437)* Firenze, 2011. (doktori disszertáció)

PRAJDA
2011b

PRAJDA Katalin: *Egy firenzei sírköve a középkori Budán. Bene di Jacopo del Bene szerencsétlenül végződött követjárása.* In: *És az oszlopok tetején liliumok formáltattak vala. Tanulmányok Bibó István tiszteletére.* Szerk. TÓTH Áron. Bp., CentrArt, 2011, 29–35.